

V 4. berilu (P. Končnik) so navedeni le nekateri členi temeljnih zakonov, izpuščeni so členi 7, 12, 13, 14, 15, 16, 17 (samo zadnji stavek), 18, 19, 20, in kolikor jih je omenjenih, so pa vsi brez pravega, jasnega, pojmiljivega komentara, ki bi zadoščal sedanjemu času.

Ako je ljudska šola po § 1. državnega šolskega zakona pripravljavnica za vzgajanje dobrih državljanov, zakaj niso vsi temeljni zakoni v berilih s skrbno sestavljenimi pravnimi razlagami, zakaj je izpuščenih 10 ravno tako važnih? So li mar nekateri manj, drugi bolj važni? More li kdo biti dober avstrijski državljani, ne da bi vedel za državne osnovne zakone v popolnosti s pravnim pojmovanjem?

Kje in na kateri način naj se pretežna večina državljanov seznani z državnimi temeljnimi zakoni, ako ne v splošni javni ljudski šoli, edinem izobraževališču za maso ljudstva?

Je li sploh državi in državljanom ter bodočnosti Avstrije v korist, ako masa državljanov še zdaj niti pojma nima o njih, ter se jim tudi ne povedo? Ni li treba, da se državljani v svojem mišljenju in življenju postavijo na to edino pravo stališče? Ni li naša naloga, da navajamo mladino in odrasle ljudi uvaževati državo ter nje pomen za človeško družbo, in po osnovnih zakonih države misliti in delovati? Je li sploh patriotizem drugače iskren in naraven?

Mislím, da nismo na stališču, da bi verjeli tistemu kaplanu, ki je povodom zborovanja podružnice družbe sv. Cirila in Metoda izjavil zbranemu ljudstvu koncem predavanja o šoli iz vzgoji: „Ljudska šola ima namen vzgajati zveste služabnike svete katoliške cerkve“.

(Konec.)

Vstajajo — mrličí.

+ Že več let je minilo, kar ni sklicala slavna „Slomškova zveza“ nobenega občnega zbora, nobenega sestanka, nobenega zborovanja. Njenemu slavnemu vodstvu ni bilo na brigi niti gmotno stanje učiteljstva, niti mu niso bili mar najnovejši pojavi na pedagoškem polju. Slavno vodstvo tako „delavne“ učiteljske organizacije je spalo in spalo hujše od polha, skoro kralju Matjažu enako!

A sedaj so menda začele plehetati okrog taborišča bele vrane, zakaj naš slavní učiteljski kralj Matjaž si je začel men-cati zaspane oči, že ropoče njegovo zarjavelo in zastarelo orožje, zgrinjajo se slavní vojščaki. Vojska bo, prijatelji! Tako-le kakšna

marsikateri Böhému hvalo. Böhém pa je bil tudi knjižničar okrajne učiteljske knjižnice ves čas, kar je bil v Kozjem; in kako rad je vsakemu postregel, naj je prišel kadarkoli.

Böhémovo neumorno, zgledno in požrtvovalno delovanje za povzdigo in napredek šole je odlikoval svetli cesar sam, ko mu je podelil srebrn križec s krono za zasluge. Če kdo, gotovo je Böhém zaslužil to odlikovanje.

„Visoko čislam učenjaka,
ki nam preganja temo zmot,
a bolj še cenim poštenjaka,
ki ve in hodi pravo pot.“

Pred dvema letoma je odložil orodje iz rok ter šel v pokoj. Učiteljstvo kozjanskega okraja ga je o tej priliki imenovalo svojim častnim članom, kar je našega dragega tovariša očitno razveselilo. Toda dnevi pokoja so mu bili kratki. Niti dve leti, in moral je za zmeraj od nas. Toda mislim in duhu ni mej, in tem nisi umrl. Ljub je nate spomin, ki je zagotovljen tvojim manom!

P.

divja vojska iz „Čarostrelca“. Za kulisami pripravljajo polomljene stroje za dež in vihar.

Medtem smo mi ustanovili list za mladino, svoje glasilo spremenili v tednik, naša hranilnica in posojilnica posluje imenitno, takisto „Učiteljska tiskarna“, imeli smo na sto in sto zborovanj, shodov itd. itd. — „Slomškova zveza“ je spala, ker je počitek slajši od napornega dela. Po določenih društvenega zakona pravzaprav te ljubeznive dremavke ni več, ker stoji zapisano, da prestane vsako društvo, [ki se ne drži svojih pravil, ne sklicuje občnih zborov itd. A to določilo je tej krepostni devojki malo mar. Ona je zmožna vsak hip iz tal izteptati toliko „zvestih somišljenikov“, kolikor jih je treba, da se vsako desetletje vrši vsaj enkrat občni zbor. V tej lepi dobi sladkega počitka se je nemara nabralo toliko sanj, da bo mogoč resen in temeljit pomenek.

Sedaj kroži po deželi nekakšno vabilo, ki ga prijavljamo na tem mestu, ko smo ga prej korigirali tako, da ima vsaj pošteno slovensko lice. To vabilo je prejelo prav veliko naših najboljših somišljenikov. Iz tega se da sklepati, da so se precej skrčile vrste tega zaspanega kralja Matjaža. Morda pa mu je nekaj uskokov zbudilo prijetno nadejo, da jih še več pribeži pod njegov črni plašč. Že prav! Naj se izčisti! Lahko bi tudi kdo trdil, da je tako židovsko usiljevanje velika predrznost, zakaj prepričanje naših ljudi ni napredaj za nobeno ceno, torej tudi ne za ceno spoštovanega podpisa deželnega in državnega poslanca Jakliča!

To znamenito vabilo se glasi:

Dragi tovariši! Velecenjena tovarišica!

Začetkom septembra zboruje v Ljubljani „Slomškova zveza“. Vabimo Vas, da se udeležite tega zborovanja. Vsi stanovi se združujejo in zbirajo na shodih, da javno poudarjajo svoje težnje, da javno pokažejo svoje nazore. Doba, ki nam je bila tako nemila, je skoraj minila, moč tistih, ki so izkušali naše gibanje zatreti v kali, je strta. Zato pa na dan, somišljeniki!

Naši liberalni tovariši se zbirajo in javno kažejo svoje liberalno mišljenje, dasi so v nasprotju z mišljenjem ogromne večine našega naroda; zakaj bi se mi bali pokazati, kaj smo!?

Liberalni učiteljski politiki so odtujili naš stan narodu. Korist našega stanu pa zahteva, da stopimo zopet v ljudske vrste ter pokažemo, da poznamo poleg svojih teženj tudi težnje naroda, da se hočemo z isto vnemo kakor za težnje svojega stanu boriti za težnje ljudstva.

Pričakujemo, da pridete na naše zborovanje in prijavite svoj pristop „Slomškovi zvezi“.

Prijave sprejemajo podpisanci:

Ivan Štrukelj,
nadučitelj na Bučki.

A. Fatur,
učiteljica v Mošnjah.

Fr. Jaklič,
učitelj v Dobropoljah.
Marija Vider,
učiteljica v Boštanju.

In kdo ni navdušen po teh ognjevitih besedah?! — Toda če je Fr. Jaklič državni poslanec, ki ga čuva imuniteta, naj ne misli, da sme poleg Štruklja, ki ga je branil naš list tedaj, ko so mu na Robu lastni klerikalni somišljeniki metali polena pod noge, tudi zavajati jako ugledni učiteljici gđ. Faturjevo in gđ. Vidrovo, da podpisujejo laži! To se nikakor ne strinja z učiteljskim poklicem. V tem vabilu sta napisani in podpisani dve debeli neresnici:

1. da so liberalni tovariši v nasprotju z mišljenjem ogromne večine našega naroda,

2. da so liberalni učiteljski politiki odtujili naš stan narodu.

Pričakujemo, da dobimo d o k a z tema trditvama, sicer ostanejo na laži tisti, ki so ju podpisali. Laž je madež na uč-

teljskem imenu. Tudi jako čislana Slomškarija ne sme misliti, da ima pravico natolcevanja in laganja. Sedaj imajo najlepšo priliko, da opravičijo svojo smelost, sicer bomo primorani misliti, da nimamo posla z dostojnimi in poštenimi ljudmi svojega stanu, ampak s kreaturami obeh spolov!

Toliko se nam je zdelo potrebno povedati za sedaj. Sicer pa čakamo popolnoma mirno bodočih dogodkov, želeč vsem starim in novim Jakličevim somišljenikom dobro zabavo in po končanem septembrskem zborovanju prijetno in lahko noč!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegata za letošnjo glavno skupščino je prijavilo:

XXXIII. Belokranjsko učiteljsko društvo. 140. Bartel Matija, nadučitelj — Semič; 141. Dolenc Melhior, učitelj — Črnomelj.

Namestnik: 12. Šetina Fran, nadučitelj — Črnomelj.

Vodstvo „Zaveze“.

Predsednik: L. Jelenec.

Politiški pregled.

* **Avstro-Ogrska in Italija.** Dunajska „Zeit“ razglasa vest, ki pomenja senzacijo v evropski politiki. Kakor znano, so bili v Rimu ozlovoljeni, ker cesar Franc Jožef ni še vrnil svojedobnega obiska na Dunaju. Da do tega ni moglo priti, je bilo krivo vprašanje kraja. Oficialna Italija je zahtevala, da se dunajski obisk vrne v Rimu, v Rim pa cesar Franc Jožef ni hotel in noče iz ozirav na sv. Stolec. Zato se je tudi italijanski kralj izogibal Dunaja. Sedaj pa je „Die Zeit“ dobila — kakor pravi — iz diplomatskih krogov vest, da se povodom zadnjega obiska našega ministra za zunanje stvari v Italiji ni doseglo le sporazumjenje glede raznih spornih vprašanj evropske politike — zlasti balkanskega vprašanja — ampak da se je na pogovorih med italijanskim kraljem in avstrijskim ministrom našel tudi način, da se kralj Viktor Emanuel in cesar Franc Jožef osebno sestaneta. In sicer bi prišel italijanski kralj prihodnjo jesen na Dunaj, v Rim pa bi šel eden avstrijskih nadvojvod kakor zastopnik cesarja. — Ali tudi ta način je — kakor zatrja „Zeit“ — napravil v Vatikanu neugoden vtisk in pričakovati je, da se bo iz Vatikana vse poizkušalo v ta namen, da ne bo prestolonaslednik Franc Ferdinand določen kakor zastopnik cesarja v Rimu. Zadovoljili pa da bi se z nadvojvodo Friderikom.

* **Madjarsko nasilje.** Od leta 1883. obstoji „Gornje-ogrsko kulturno društvo“ — Felső Magyarországi kultur egyesület — katero Slovaki po začetnih slovih imenujejo Femka. Okrajne skupine Femke so razširjene po vsem Slovaškem. Femka ustanavlja madjarske otroške vrte in knjižnice, razširja madjarske časnike, deli madjarskim učiteljem nagrade itd. Femka pa si je izmislila naravnost blazno sredstvo, da namreč slovaške otroke pošilja na južno Madjarsko in jih da madjarskim obiteljem v rejo, da jih preleve v polnokrvne Madjare. L. 1884. so agenti Femke starše pregovorili, da so dovolili odgon otrok na jug. Lagali so staršem, da bodo otroci pri bogatih ljudeh na reji, se izučili rokodelstva in se izšolali ter se v domovino vrnili kakor baroni. 400 otrok so spravili kakor živino v vagon. Nekateri so se res vrnili, toda razcepani in zanemarjeni. Dekleta so se vrnila — oskrunjena. Na jugu so se valjala po ječah in grdihi hišah. Na jugu so pasli otroci konje in svinje. Take ekspedicije so se izvršile še štiri. Za četrto je dovolilo ministrstvo 3000 K podpore.

* **Djakovski škof.** Javljajo iz povsem verjetnega vira, da je rimska kurija pripravljena sedaj imenovati škofa dr. Voršaka djakovskim škofom, ali pod pogojem, ako bo kanonik dr. Baron imenovan koadjutorjem „s pravico nasledstva“ na zagrebško nadškofijo.

* **Posebne odredbe proti Hrvatom.** „Bosn. Post“ je z dne 1. t. m. priobčila iz Budimpešte nastopno brzajavko:

Glede na predvčerajšnje avdienco ogrskega ministrskega predsednika dr. Wekerla pred cesarjem v Išlo, se govori, da je ministrski predsednik stavil vladarju predloge glede vprašanja ustavnih garancij in ogrsko-hrvaškega jezikovnega spora. Dr. Wekerle je baje predlagal cesarju „posebne odredbe“ proti „renitentnim“ Hrvatom, da se spor odstrani na radikalen način. Toda dr. Wekerle je, kakor govore v krogih, ki so v ožji stiki z vladno, zadel s svojim predlogom na najodločnejši odpor kronske.

* Velikodušnost nemškega državnega kancelarja.

Kancelar knez Bülow je naprosil ministrstvo notranjih del, naj obvesti vse policijske uprave v državi, da principiarno odklanja, da bi se koga obtožilo, ako njega razžali v javnosti ali v časopisju, ker ne mara zaradi tega nikogar preganjati.

* **Mirovna konferenca v Haagu.** Mirovna konferenca dosega pozitivne uspehe, tako da so pesimistični glasovi o nji popolnoma utihnili. Vsekakor bo konferenca znatno razširila mirovne pravice. Konferenca bo trajala še do meseca septembra. Prihodnji teden predloži angleška delegacija formulo za razoroževanje. Predlogu so že pritrdile velesile.

* **Splošna volilna pravica na Ogrskem.** Podpredsednik ogrskega državnega zbora dr. Nava y je izjavil, da je pristal splošne volilne pravice ter je uverjen da Ogrska mora pravice svojih državljanov razširiti na najliberalnejši način. Vlada pa mora imeti pred očmi, da reforma ne sme ohrometi moči naroda. Upa, da bo vlada takoj v začetku prihodnjega državnoborskega zasedanja imela priliko, poučiti narod o svojih nazorih glede izvedenja volilne reforme. — Socialno demokratska stranka pozivlja v nekem oklicu delavstvo na energično agitacijo, ker izkuša narodna vlada z razpuščanjem strokovnih organizacij preprečiti boj delavstva za splošno volilno pravico. V to svrhu je bilo že več shodov.

* **Volilna reforma za češki deželni zbor.** Vodstvo mladočeške stranke se bavi v posebnem komiteju, z volilno reformo za češki deželni zbor ter konstatuje, da bodo mladočeški poslanci nastopili za splošno volilno pravico. Vendar bodo poprej pretresovali vprašanje, ali bi ne bila boljša četrta kurija, s katero bi se ojačile narodne mase. Vsekakor pa se mora izpremeniti vladna predloga, ki določa za četrto kurijo 22 čeških in 14 nemških poslancev, ker bi se s to predlogo le poslabšalo razmerje čeških in nemških poslancev.

* **Zahteve bosanskih-hercegovskih častnikarjev.** Zastopniki vseh v Bosni in Hercegovini izhajajočih političnih časopisov so izročili ministru Burianu skupno vlogo, v kateri zahtevajo naj se nad kaznenci, ki so bili obsojeni zaradi političnih deliktov, posebno zaradi tiska, ne postopa z isto strogostjo kakor proti navadnim zločincem. Posebno zahtevajo, naj se dovoli političnim kaznjencem prebiti kazen ločeno od navadnih kaznjencev. Politiški kaznjenci se ne smejo uprezati v prisilna dela, temveč se jim naj prepusti, da si delo sami izberejo. Nadalje se jim naj dovoli, da se smejo hraniti in oblačiti na svoje stroške, da smejo brati poljubno knjige in časopise, da smejo vsak dan dobiti vsaj en obisk, da se jih ne sme uklepati in eskortirati kakor navadne zločince. Končno zahtevajo, naj se pri sestavi tozadevne zakonske novele ne prezro častnikarji tako, kakor so se prezrli pri snovanju tiskovnega zakona, temveč se naj skliče enketa častnikarjev.

* **Portugalska.** Iz Lizbone poročajo, da se je povrnil mir v deželo. Poročevalci inozemskih listov so se na lastne oči prepričali o tem ter odpotovali iz Portugalske, ko so se preverili, da vlada v deželi popolen mir.

* **Novi silabus.** Inkvizicijska kongregacija v Rimu, ki ji stoji na čelu papež, je izdala dne 4. t. m. novi silabus, to je dekret, v katerem zavrača in graja kot krive v 65 stavkih izrečene trditve. Ost tega dekreta je naperjena v prvi vrsti proti takozvanemu „modernemu katoličanstvu“. Že dlje časa se javlja v katoliški duhovščini, posebno na Nemškem v obrenskih provincijah gibanje, ki ima nalogo, katoliške nauke modernim zahtevam primerno prirediti. Ti katoliški duhovniki, med njimi je nekaj jako uglednih učenjakov, so pričeli sveto pismo znanstveno kritikovati, mesta so razlagali prosteje, nekatere v svetem pismu navedene dogodke so tolmačili kot prisposode in primere, ki se nimajo razumeti dobesedno. Z novim dekretom je obsodil